

2. Євтушенко Д. Д. Електронний бізнес, електронна комерція, Інтернет-торгівля: сутність та взаємозв'язок понять. *Бізнес Інформ*. 2014. № 8. С. 184–188.

3. Fellenshtein C., Wood R. Exploring E-commerce, Global E-business and Esocieties. Upper Saddle River: Prentice-Hall, 2000. 269 p.

Дубенюк Микола Ігорович

ст. гр. Фмнв-21

Нововолинський навчально-науковий

інститут економіки та менеджменту ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доц. Румянцева Г. І.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Державні доходи забезпечують соціально-економічний розвиток країни загалом, а також окремих її регіонів і фінансову підтримку населення. З огляду на це, головним завданням держави є збалансування її доходів з видатками. Державний бюджет України як самостійна економічна категорія, яка втілює фінансові відносини, що виникають при утворенні централізованого фонду грошових ресурсів країни та його використанням на загальнодержавні потреби.

Доходи бюджету – це частка централізованих ресурсів держави, які потрібні їй для виконання відповідних функцій. Вони виражають економічні відносини, що виникають у процесі формування основного централізованого фонду грошових коштів і надходять у розпорядження органів державної влади та управління.

Особлива роль доходів Державного бюджету полягає у тому, що правильне їх формування, організація та використання зумовлюють підвищення ефективності соціально-економічного розвитку країни та подальшу його стабілізацію.

Доцільно зауважити, що доходи бюджету доцільно розглядати як істотний фактор, що здійснює вплив на сукупне споживання та заощадження через рівень дохідності різних видів економічної діяльності. Високий рівень вилучення коштів у підприємств і населення призводить до зменшення підприємницької активності, сукупного попиту, що відповідно впливає на зменшення обсягів виробленої продукції і, зрештою, призводить до зменшення обсягу новоствореної вартості та, відповідно, до зменшення надходжень до бюджетів. У дохідній частині бюджету зосереджується та частина вартості ВВП, яка у процесі розподілу і перерозподілу доходів і нагромаджень може бути спрямована на

розвиток економіки держави, соціальний захист населення, соціально-культурні заходи, потреби оборони, управління. Отже, доходи Державного бюджету є суттєвим комплексним фактором впливу на соціально-економічне становище держави, забезпечує її фінансову стійкість, соціальну стабільність, дає можливість здійснювати перерозподіл коштів на користь пріоритетних галузей економіки, вирішувати проблеми соціального захисту населення. доходи Державного бюджету є однією із головних інструментів регулювання економіки, бо саме через загальнодержавний центральний фонд здійснюються основні державні функції та завдання. Наведені міркування є доказом, що це особливі грошові відносини, що являють собою сукупність надходжень грошових коштів, яка, у свою чергу, є частиною внутрішнього валового продукту. Ключову роль у формуванні дохідної бази Державного бюджету мають податки. Слід підкреслити, що характерною рисою податків є примусове відчуження державою знову утвореної вартості. Держава має прибутково регулювати економічні відносини, а це потребує гнучкої податкової політики, яка дає змогу оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами товаровиробників, рядових платників податків. Для цього відповідно для розвитку економіки повинні змінюватися як податкова система, так і методи обрахування й сплати податків. Прикладом повинне стати податкове законодавство розвинених країн, яке має гнучкий механізм, що чітко реагує на зміни в економіці. Вже набутий досвід показує, що проблема розвитку економіки вимагає комплексності, нерозривності та взаємозв'язку при формуванні фінансів, державних доходів і податкової політики [14].

На сучасному етапі розвитку економіки України, при недостатній забезпеченості державними коштами необхідно окреслити основи діяльності системи доходів бюджету держави для наступного визначення напрямів удосконалення її функціонування в Україні. Проблема наповнення та зростання доходів Державного бюджету України набуває все більшої гостроти, оскільки з кожним роком видатки держави збільшуються, а пошук джерел їх забезпечення ускладнюється.

Згідно класифікації Бюджетного Кодексу України виділяють чотири основні джерела надходжень до державного бюджету: податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та трансферти). Зокрема, податкові і неподаткові надходження поділяються на кілька ланок [2].

Отже, за досліджуваний період постійно збільшувалась сума доходів державного бюджету. Хоча за 2017 р. Мінфін подав інформацію лише за III квартали, сума доходів цього року вже перевищує значення попередніх років. Загальна сума доходів зросла у 1,15 разів відносно попереднього року у 2015-2016 рр. і становила 616275 млн. грн.. За наступні III квартали

вона ще збільшилась у 1,25 рази і показала значення 783817 млн. грн. За досліджуваний проміжок часу податкові надходження мали постійну позитивну тенденцію і зросли з 280178 млн. грн. до 631328 млн. грн.. При значному знеціненні валюти упродовж останніх років, а точніше при сумарному індексі інфляції за 2014-2017 рр. у розмірі 192%, можемо сказати, що зростання податкових надходжень за вказаний період по більшій мірі зумовлене саме інфляцією, а не розвитком національної економіки. У загальній сумі доходів державного бюджету вони займають найбільшу частку, що за досліджуваний період коливається у межах 76-81% і означає значний вплив на зміну дохідної частини бюджету. Неподаткові надходження не мали постійної тенденції. А ось інші надходження у 2017 р. стрімко зросли, більше ніж у 2 рази, відносно попереднього року, що було зумовлено значним зростанням трансфертів у бюджет України (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка доходів державного бюджету України
за 2014-31.10.2017 рр. (млн. грн.)**

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	31.10.2017 р.	Темп приросту, %		
					2015-2014	2016-2015	2017-2016
Податкові надходження	280178	409418	503879	631328	146,13	123,07	125,29
Неподаткові надходження	68355	120006	103635	127638	175,56	86,36	123,16
Інші	6433	5271	8761	24851	81,94	166,21	283,65
Всього	354966	534695	616275	783817	150,63	115,26	127,

Податкові надходження у структурі доходів державного бюджету займають значну нішу, тому доцільно розглянути, які з податків найбільше сприяють зростанню дохідної частини бюджету (табл. 2). Їх найбільшу частку займає податок на додану вартість, що щорічно становить більше, ніж половину загальної суми надходжень. У період 2014-2016 рр. даний вид зріс у 1,74 рази та становив 329912 млн. грн.. Вже за наступний період відбулось його зниження до суми 302866 млн. грн., але це зумовлено наявністю даних лише за III квартали. Чинником зростання ПДВ було введення у дію електронного адміністрування ПДВ. Тобто залучення в систему оподаткування сучасних методів реєстрації податкових накладних залучило більшу кількість його платників. Також зростання ПДВ було зумовлене зростанням середнього рівня цін.

Наступним за значимістю є акцизний податок, сума якого за період 2014-31.10.2017 рр. підвищилась у 2,5 рази та зупинилась на значенні 113336 млн. грн., відносно значення 2014 р. у 44941 млн. грн. До збільшення акцизного податку призвело підвищення плати як за алкоголь,

так і за сигарети не менше, ніж на 12%. Також підвищили плату за пальне будь-якого виду.

Також відбувалось зростання податку на доходи фізичних осіб, що за досліджуваний період збільшився більше, ніж у 6 разів і у 31.10.2017 р. становили 77178 млн. грн. Ця зміна в першу чергу зумовлена підняттям розміру мінімальної заробітної плати у 2017 р. Найбільше за 2014-2015 рр. зросли плата за користування надрами та ввізне мито. Із зростанням ПДВ також зростало його відшкодування, проте за 2017 р. ми ще не маємо даних, адже воно не може бути остаточно порахованим. Найменшу частку у структурі податкових надходжень займає ввізне мито, адже на найбільш вживані товари держава встановлює низькі ставки мита, і його основна частина – мито на менш необхідні товари.

Таблиця 2

Динаміка податкових надходжень до Державного бюджету України за 2014-31.10.2017 рр. (млн. грн.)

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	31.10.2017 р.	Темп приросту, %		
					2015-2014	2016-2015	2017-2016
ПДВ	189241	246858	329912	302866	130,45	133,64	91,8
ПДФО	12646	45062	59810	77178	356,33	132,73	129,04
Акцизний податок	44941	63110	90122	113336	140,43	142,8	125,76
Податок на прибуток підприємств	39942	34776	54344	67120	87,07	156,27	123,51
Плата за користування надрами	18199	36990	39699	44794	203,25	107,32	112,83
Ввізне мито	12389	39881	20001	23062	321,91	50,15	115,3
Відшкодування ПДВ	-50216	-68405	-94405	–	136,22	138,01	0
Інше	13038	11146	4396	2972	85,49	39,44	67,61
Всього	280178	409418	503879	631328	146,13	123,07	125,29

Загальними чинниками, які вплинули на зростання податкових надходжень дохідної частини стало значне зростання податкових надходжень зумовлене постійним проведенням державою детінізації економіки та боротьбою із компаніями, які ухиляються від сплати податків, а також збільшення кількості об'єднаних територіальних громад внаслідок децентралізації, які можуть краще контролювати сплату податкових платежів та обов'язкових зборів на об'єднаній території.

Проблемами, що перешкоджають у отриманні достатнього рівня податкових надходжень до бюджету є:

– зменшення обсягів виробництва національних підприємств та зменшення їх кількості, що супроводжуються скороченням робочих місць через нестабільну ситуацію в країні та високий рівень інфляції, це робить фактичні суми надходжень таких податків, як: ПДФО та податок на прибуток нижчими від очікуваних;

– надання податкових пільг, які впливають на ефективність формування доходів бюджету. Безсистемне та невиправдане надання податкових пільг (велика кількість податкових пільг для одних підприємств означає високі податкові ставки для інших, що змушує останніх ховати свої доходи з метою збереження конкурентоздатності), звільнень від оподаткування та масштабне ухилення від сплати податків звужує базу оподаткування. Усе це призводить до зменшення надходжень до бюджету [4];

– неефективна податкова політика, що викликає явище ухилення від сплати податків та диспропорції у розподілі податкового навантаження.

Для того, щоб подолати проблеми, які перешкоджають надходженню податкових доходів до державного бюджету у достатній кількості можемо запропонувати такі шляхи:

– одним з найвагоміших податків є акцизний, тому необхідно підвищувати ставки акцизу, адже в будь-якому разі купуватимуться алкоголь, цигарки та пальне, що призведе до збільшення надходжень до бюджету;

– необхідно збільшувати оподаткування великих платників податків, адже саме у їх руках зосереджена найбільша кількість фінансових ресурсів та їхнє число зростає. Це дозволить отримувати більше доходів у бюджет від підприємств, які мають на це можливості і злегка звільнити від податкового тягаря малих компаній, що сприятиме зменшенню фактів приховування доходів та оборотів діяльності;

– зменшити кількість наданих податкових пільг, створити та законодавчо затвердити перелік напрямів, на які вони надаються;

– підвищити ставки ввізного мита на купівлю електрокарів, з метою стимулювання роботи національних виробників.

Література:

1. Індустріальні парки в Україні: удосконалення політики стимулювання у контексті світового досвіду / А. П. Павлюк та ін. К.: НІСД, 2014. 64 с.

2. Білопольський М. Г., Волошин В. С., Кленін О. В. Концептуальні засади економічної програми щодо виходу України з кризи. *Вісник економічної науки України*. 2016. №1 (30). С. 208-215.